

ČTVRTLETNÍK JARO 2014 SEVEROČESKÉHO MUZEA V LIBERCI

Informační a programové periodikum. K dostání zdarma v síti informačních center a muzeí Libereckého kraje a Euroregionu Nisa. V nákladu 2000 ks vydává Severočeské muzeum v Liberci, příspěvková organizace, Masarykova ul. 11, 460 01 Liberec, <http://www.muzeumlb.cz>, muzeumlb@muzeumlb.cz, tel.: 485 246 111

Co se děje za zavřenými dveřmi muzea?

Jiří Krížek, ředitel SM

DIREKTORIAL

Začátkem ledna se hlavní budova Severočeského muzea uzavřela veřejnosti z důvodu připravované modernizace.

Do výběrového řízení na dodavatele prací k vybudování výtahu, nových toalet, kamerového systému a nové expozice historických hudebních automatů se přihlásily tři stavební firmy, které však Liberecký kraj z důvodu nesplnění požadovaných kritérií z výběrového řízení vyloučil. V březnu proto bylo vypsáno nové výběrové řízení a nezbývá než doufat, že jeho výsledek potěší všechny příznivce a přátele muzea a do podzimu letošního roku se stihne vše realizovat.

Proč tato situace nastala, je pro mě jako ředitele a člena hodnotící komise ve výběrovém řízení záhadou. Jedním z důvodů, proč stavební firmy neměly mít o zakázku zájem v zimním a jarním období, kdy je stavební průmysl ve výrazném útlumu, měl být fakt, že budova muzea je kulturní památkou. Vyjmenované stavební práce však byly schváleny již v předchozím roce orgány státní památkové péče, nutno dodat bez jediné připomínky.

Možným důvodem neúspěchu výběrového řízení je spojení stavebních prací s budováním muzejní expozice. Pokud se ale podíváme na ostatní muzea, je zcela běžnou praxí provázání nových výstavních

Jednou ze stavebních akcí v době uzavření muzea je úprava „rajské zahrádky“

expozic s technologickou modernizací historické budovy. V nejbližším okolí Liberce lze za posledních pár let najít hned několik podobných akcí, které byly realizovány, napří-

klad vybudování muzea a obnova špitálu při Božím hrobu v Mimoni, obnova synagogy v Turnově, muzeum lyžování v bývalém pivovaru v Jilemnici, multifunkční centrum

Brána Trojzemí v Hrádku nad Nisou nebo transformace bývalé fary na Dům Jany a Josefa V. Scheybalových v Jablonci nad Nisou.

Dosavadní uzavření našeho muzea jsme alespoň využili k opravám a pracím, na které v běžném provozu nezbývá čas. Výmalbou si projde hlavní schodiště, knihovna, věž i ředitelna se sekretariátem. Zásadní modernizaci potká malý výstavní sál. Dřevotřískové desky z jeho obložení stěn, lampičkové osvětlení i koberec z jekoru se konečně a definitivně doporučují do věčných muzejních ložíšť. Díky spolupráci s Oblastní galerií Liberec se podařilo pro naše muzeum převzít nevyužitě technické osvětlení z expozic a výstavních prostor opuštěné budovy Liebiegova paláce.

Symbolickou třešňí na muzejním dortu bude navrácení zrestaurovaných původních lamp do velkého výstavního sálu, které do loňského roku v zuboženém stavu visely na půdě muzea.

Ve čtvrtek 22. května 2014 se opět otevíráme veřejnosti. Do malého a velkého sálu máme připravené příležitostné výstavy, které, doufáme, zaujmou laickou i odbornou veřejnost. Je však více než pravděpodobné, že podstatná část expozic a veřejně přístupných prostor muzea bude provozně omezena kvůli výše zmíněným stavebním pracím.

POKRAČOVÁNÍ NA STRANĚ 2

POKRAČOVÁNÍ ZE STRANY 1

S vědomím, že se zázemí muzea dočká po desítkách let zanedbání alespoň částečného omlazení, prosíme naše návštěvníky v letošním roce o shovívavost a pochopení, pokud se v našem muzeu setkájí s omezením provozu. Odměnou bude zlepšené zázemí pro návštěvníky, lepší vzhled interiéru i vyšší bezpečnost muzea. Finanční možnosti nám nedovolují v nejbližší budoucnosti generální modernizaci hlavní budovy. Nezbyvá nám proto nic jiného, než rozdělit tyto nutné práce do jednotlivých etap. Rádi bychom však v příštích letech vše prováděli tak, aby obyvatelé a návštěvníci Liberce nebyli ochuzeni o návštěvu muzea, které se postupně dostane na technickou úroveň odpovídající jeho kulturnímu významu. ■

Mališský mistr Jaroslav Patočka při výmalbě stropu v muzejní knihovně

Velká válka 1914–1918

Lubor Lacina, kurátor výstavy

VÝSTAVA

U příležitosti 100. výročí začátku první světové války připravuje Severočeské muzeum v Liberci výstavu, která návštěvníky provede zásadními fázemi tohoto konfliktu – od atentátu v Sarajevu 28. června 1914 a vyhlášení války Rakousko-Uherska Srbsku o měsíc později, přes odchod vojáků na

bitevní pole, až po hrůzy ve frontových zákopech a vyhladovělém zázemí, konec války 11. listopadu 1918, zánik Rakousko-Uherska a vznik Československé republiky.

Doba jedné z největších tragédií lidských dějin bude dokumentována exponáty z bohatých sbírek muzea týkajícími se první světové války:

uniformami, propagačními předměty různé povahy, odznaky a významnými, zbraněmi, doklady každodennosti, fotografiemi nebo psanými materiály. Kromě obecného pohledu na první světovou válku bude na výstavě přiblížen také průběh let 1914 až 1918 v Liberci, dokumentován bude mimo jiné za-

jatecký tábor v Růžodole a dodnes existující pietní místa obětem války v Liberci a blízkém okolí.

V rámci výstavy budou realizovány komentované prohlídky pro školy a doplňující programy pro širokou veřejnost. Informace o nich průběžně naleznete na webových stránkách muzea. ■

Zajatecký tábor v Růžodole, P. Charlaškin, malba na plátně, 1918, ze sbírek SM

Rytina bitvy u Liberce 21. dubna 1757

Michaela Bradáčová, archeolog SM

PŘÍRŮSTKY

BITVA U LIBERCE 21. dubna 1757

V březnu tohoto roku byla Severočeským muzeem v Liberci zakoupena mědirytina (10 × 16 cm), na které je vyobrazena bitva u Liberce mezi císařskou armádou pod velením Maurice Königsegg a pruskou armádou pod velením Augusta vévody z Bevernu. Rytina je zjednodušenou mladší kopií původní rytiny, která se nacházela v knize *Die Historie Des Kriegs Zwischen Den Preussen und Ihren Bundsgenossen, und Den Oesterreichern ... Von Dem Einfalle in Sachsen an Biss Zu Dem 20. Des Monats Thebeth Im 5518. Jahr Nach Erschaffung Der Welt, Wie Solche Beschrieben Hat R. Simeon Ben Jochai* z roku 1758.

Na rytině jsou vyobrazeny všechny fáze bitvy od základního rozestavení vojsk až po ústup císařských směrů k Dlouhému Mostu.

Snaha o toto znázornění vedla na rytině ke zkreslení průběhu střetnutí, kdy pruský útok odehrávající se v pravé horní části rytiny by se měl podle skutečných údajů odehrávat v levé části výjevu bitvy u Liberce.

Uprostřed rytiny se nachází město Liberec [3]. Na pozadí vidíme pruské regimenty [2]. Na úrovni města jsou vyobrazeny císařské

bezhlavý útěk [6]. Čtenář může spatřit prchající jízdu, mezi kterou se mihnou jednotliví příslušníci pěchoty. Spolu s nimi lze vidět prcha-

Připomenutí výročí bitvy u Liberce před hlavní budovou muzea dne 21. dubna 2012

jednotky [1] – jízda a pěchota spolu s dělostřelectvem. V pravé horní části rytiny je znázorněn pruský útok na postavení císařské pěchoty [5]. V popředí jsou vyobrazeny jak následky bitvy u Liberce (padlí muži i koně), tak samotný ústup císařských vojsk znázorněný jako

jící potahy s děly a vozy se zásobami císařské armády.

Nová akvizice obohatila muzejní sbírku grafiky, která již obsahuje velmi cenný soubor historických vyobrazení bitvy u Liberce. ■

Rytina s vyobrazením bitvy u Liberce – nový přírůstek do sbírek muzea

Na začátku druhé válečné sezóny Sedmileté války (1756–1763) se u Liberce odehrálo střetnutí mezi částí pruské a císařské armády. Bitva probíhala mezi šestou hodinou ranní a jedenáctou hodinou dopolední v prostoru mezi Ostašovem a Františkovem. Na jejím konci musela poražená císařská armáda ustoupit směrem k Hodkovicím a odtud dále ku Praze, kde proběhla jedna z velkých bitev Sedmileté války – bitva u Štěrbohol (6. května 1757).

Po střetnutí u Liberce byl ve městě zřízen lazaret pro zraněné vojáky, který se stal zdrojem epidemie tyfu, jež zasáhla i samotné obyvatelé města. Následky této epidemie byly v podobě hromadných hrobů nalezeny při rekonstrukci Nerudova náměstí. Památka mrtvých vojáků, ale i libereckých měšťanů byla uctěna slavnostní salvou, která zazněla 21. dubna 2012 na Nerudově náměstí. V roce 2013 se uskutečnila první rekonstrukce bitvy na polích u Ostašova. Letošní rekonstrukce vojenského střetu mezi pruskými a rakouskými silami z roku 1757 proběhne v sobotu 26. dubna. ■

Z muzea do lázní

Jan Mohr, historik umění SM

V rámci přebudování objektu městských lázní na sídlo Oblastní galerie Liberec se pracovníkům této instituce naskytla možnost rozšířit stálé expozice. V této souvislosti se trvalého vystavení dočkala i kolekce obrazů z pozůstalosti Heinricha Liebiega, která prezentuje především žánrové malířství 19. století.

Při vytváření této expozice se kolegyně z galerie obrátily na pracovníky uměleckohistorického oddělení Severočeského muzea s prosbou o doplnění sálů s obrazy ukázkami uměleckořemeslných prací, pocházejících z Liebiegových sbírek.

Obě instituce už společně vystavovaly sbírky tohoto mecenáše umění ve frankfurtském muzeu Giersch v letech 2012 až 2013. Úspěch této výstavy i možnost bližšího představení Heinricha Liebiega jako milovníka umění a sběratele se širokým záběrem zájmů v oblasti užitého umění vedl ke vzniku této nové expozice, která je pochopitelně jen náznakem toho, co Liebiegův odkaz libereckému muzeu původně představoval.

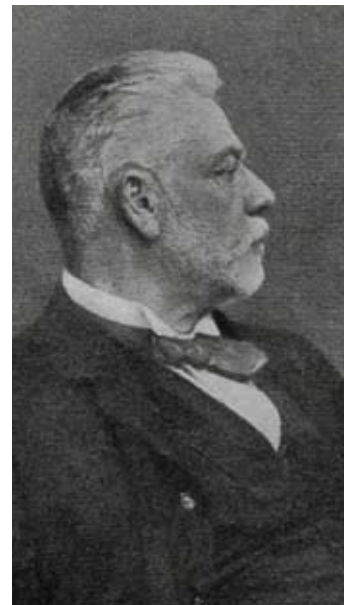
Muzejní „Liebiegova sbírka“ je zde zastoupena několika kusy nábytku, z nichž zaujme především intarzovaný sekretář v jádře z období 16. století, který v průběhu 19. století prošel zásadní úpravou včetně nové podesty. Dále je tu, v návaznosti na vystavené obrazy, prezentováno několik předmětů z oblasti zbraní a zbroje. K pozdně středověké zbroji se váže také socha sv. Floriana – flanderská práce z doby okolo roku 1520 – jedna z řady středověkých a renesančních soch z Liebiegovy frankfurtské vily.

Nejoblíbenější oblast sbírkové činnosti Heinricha Liebiega prezentují práce z kovu. Ve dvou vitrínách jsou umístěny evropské práce z 15. až 18. století, další vitrína představuje práce mimoevropských kultur, kde především japonské užité umění představovalo soubor, který v Čechách patřil k výjimečným.

Celkový počet vystavených předmětů ze Severočeského muzea se pohybuje jen okolo dvou desítek, ale i tak dává nahlédnout do kultivované a rozsáhlé sbírky, kterou před 110 lety Liebieg muzeu odkázal.

Ostatně, s dalšími předměty z těchto sbírek je možné se seznámit také přímo v Severočeském muzeu, neboť mnohé z nich jsou vystaveny ve stálé expozici užitého umění, kde jsou označeny speciálními štítky. ■

DVĚ VÝROČÍ HEINRICHA LIEBIEGA

V průběhu dubna si v Severočeském muzeu v Liberci připomeneme dvě výročí, která jsou úzce svázána se životem nejvýznamnějšího libereckého sběratele a mecenáše umění Heinricha Liebiega.

Dne 5. dubna uplyne sto deset let od úmrtí a 29. dubna sto sedmdesát pět let od jeho narození. Jako rodilý Liberečan měl nejen vztah k rodnému městu, kterému odkázal rozsáhlou sbírku volného umění, především obrazů od tehdy významných rakouských, německých a francouzských malířů, ale především k Severočeskému průmyslovému muzeu (předchůdci dnešního Severočeského muzea), kterému věnoval nejen myšlenku a podnět na jeho dlouho užívaný název, ale především velké množství energie a v neposlední řadě i prostředků, z nichž vznikaly bohaté sbírky užitého umění. V závěru svého života se pak rozhodl věnovat veškeré své soukromé sbírky užitého umění právě do muzea.

Dva roky trvalo, než se vše svezlo, sepsalo a utřídilo. Kromě mnoha předmětů uložených v Liberci bylo nutné dovézt více jak pět set předmětů ze vzdáleného Frankfurtu nad Mohanem a z Vídně. Od jara roku 1906 pak mohli návštěvníci muzea prohlížet tento vzácný dar v samostatné expozici, nazvané Sběrka Heinricha von Liebieg v prvním patře muzejní budovy. ■

Vykuřovadlo, Čína, 19. století,
bronz, výška 20,2cm, ze sbírek SM

Navrácení Libereckého kodexu po 60 letech

Petra Šťovíčková, kurátor sbírký starých tisků SM

Předměty se do muzejních sbírek dostávají různými způsoby, další osud je však pro většinu z nich stejný. Jsou zaevidovány, ošetřeny, uloženy v depozitářích a občas vyneseny ven kvůli dokumentaci nebo na výstavu. V tomto případě tomu však bylo jinak...

Když v roce 1954 proběhla v libereckých novinách zpráva, že Severočeské muzeum do svých sbírek přijalo neobvyklý předmět ze zrušeného jabloneckého muzea, vyvolalo toto tvrzení v odborných kruzích nebývalý rozruch. Proč?

Podle tehdejších muzejních pracovníků se totiž jednalo o mayský kodex. Právě mayské kodexy jsou na světě do dnešních dnů nalezeny pouze tři, proto tato informace vyvolala v řadách „mayologů“ doslova poprask.

První, kdo se s předmětem setkal, byl Čestmír Loukotka. Ten na stránkách Československé etnografie IV roku 1956 v článku nazvaném „Liberecký kodex“ dokument zevrubně popsal a dospěl k názoru, že se bohužel nejedná o pravý mayský kodex, ale o falzum z konce 19. století. A zde začíná pro náš předmět v novodobé muzejní historii trochu kuriózní dobrodružství.

Protože o studium měla zájem i řada zahraničních badatelů, požádal Čestmír Loukotka Severočeské muzeum o zapůjčení kodexu do Náprstkova muzea. Vedení libereckého muzea souhlasilo a kodex byl do Prahy opravdu zapůjčen. Čestmír Loukotka pak v roce 1966 umírá a na dočasnou výpůjčku z libereckého muzea se zapomnělo jak v Liberci, tak i v Praze.

A tak když v roce 2008 zavolala do libereckého muzea badatelka, která chtěla tento předmět vidět, vyvolala na našich tvářích jen úsměv. Nic takového přece nemáme. Dotyčná badatelka se však naštěstí nevzdala, a tak když se ozvala v roce 2012 podruhé, začalo pátrání. Shodou náhod se podařilo v poměrně krátké době předmět nalézt ve sbírkách Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur a asi po půlročním vyjednávání se na začátku roku 2014 předmět konečně vrátil zpět do sbírek Severočeského muzea v Liberci.

A o co se tedy skutečně jedná? Je tento kodex pravý, nebo není? Na tyto otázky nám v současné době pomáhá nacházet odpovědi právě badatelka, která stála na po-

čátku tohoto příběhu, Mgr. Zuzana Korecká.

Dnes je již jisté, že se o pravý mayský kodex nejedná. I když jak starý je materiál, na kterém byl vytvořen, bude ještě předmětem výzkumu. Řada odborníků se totiž domnívá, že jednotlivé destičky vyrobené z vláken agáve, na nichž je v tenké vrstvě nanesena sádrová plocha, mohou skutečně pocházet již ze 14. století. Tuto domněnku potvrzuje i fragment mayského kalendáře zapsaného ve dvacítkové soustavě, který se vynořuje po obvodu kreseb na každé z destiček a naznačuje možnost staršího přepsaného dokumentu.

Je také na místě zde zodpovědět otázku, jak se tento neobvyklý předmět dostal až do Čech. Kodex získal a v roce 1924 do jabloneckého muzea věnoval Emil Heinze, který v letech 1907–1919 zastupoval v Mexiku exportní firmu Burian & Bunzel působící počátkem 20. století na trzích v Západní Indii, Mexiku a Jižní Americe. Jejich sortimentem byly perle, skleněné zboží, bižuterie, krystalerie a svítidla. Zda Emil Heinze 18deskové oboustranné leporelo získal v Mexiku nebo někde jinde, se již pravděpodobně

nedozvíme. Není ani zcela jasné, zda tušil, že se jedná o napodobeninu, nebo se domníval, že se mu podařilo získat originál.

Když v roce 1956 provedl detailní šetření na kodexu známý dánský vědec a archeolog Frans Blom, určil i jeho autora. Měl by jím být mexický výtvarník Genaro Lopez. Tento mexický výtvarník, který působil na počátku 20. století ve Florencii, je znám především řadou zdařilých kopií významných mayských památek, které vytvořil v dílně známého vědce a archeologa Francesca del Paso y Troncozo. Pokud by se jeho autorství skutečně potvrdilo, vyvstává před námi nová otázka: co bylo předlohou pro jeho vytvoření.

Kodex byl po 60 letech znovu začleněn do sbírek Severočeského muzea a v nejbližší době budeme jednat o potřebném restaurátorském zásahu i o případných expertizách, které by mohly potvrdit nebo naopak vyvrátit to, co o památce dosud víme. Bohužel podobu tohoto pozoruhodného muzejního předmětu si zatím můžete prohlédnout pouze na fotografiích, jeho vystavení není v současnosti pro špatný stav možné. ■

Rekonstrukce Severočeského muzea v obrazech

1

2

6

7

11

12

16

17

18

19

1 Sam Mikolášek, Ivan Rous a Tomáš Trávníček sundávají gobelín na podestě před malým výstavním sálem | 2 Rekonstrukce se dočkal také malý výstavní sál | 3 Úpravy v malém výstavním sále | 4 Úpravy v malém výstavním sále | 5 Úpravy v malém výstavním sále | 6 Pavel Bríza a Čestmír Maleček odstraňují nepůvodní obložení v malém výstavním sále | 7 Tkalcovský stav bylo potřeba před zahájením prací | 8 Rekonstrukce se dočkal také malý výstavní sál | 9 Úpravy v malém výstavním sále | 10 Úpravy v malém výstavním sále | 11 Štukování stěn v malém výstavním sále | 12 Pytle s naloženou zemínou v rajske zahrádce čekají na transport jeřábem | 13 Úpravy v malém výstavním sále | 14 Úpravy v malém výstavním sále | 15 Úpravy v malém výstavním sále | 16 Modernizace přírodovědné expozice je v plném proudu | 17 Svatopluk Koudela | 18 Úpravy v malém výstavním sále | 19 Úpravy v malém výstavním sále | 20 Úpravy v malém výstavním sále | 21 Diskuze Svatopluka Koudely a Davida Laščiaka v malém výstavním sále | 22 Lustry z velkého

3

4

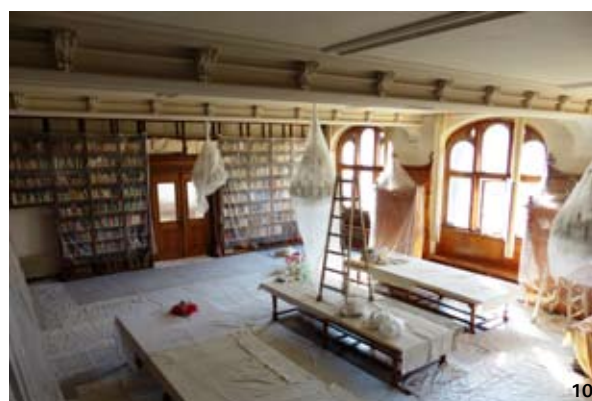
5

8

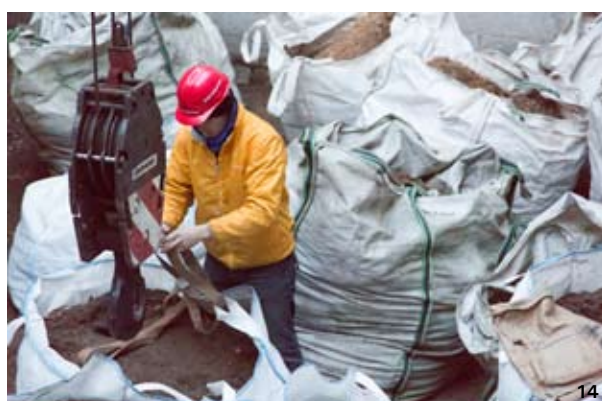
9

10

13

14

15

20

21

22

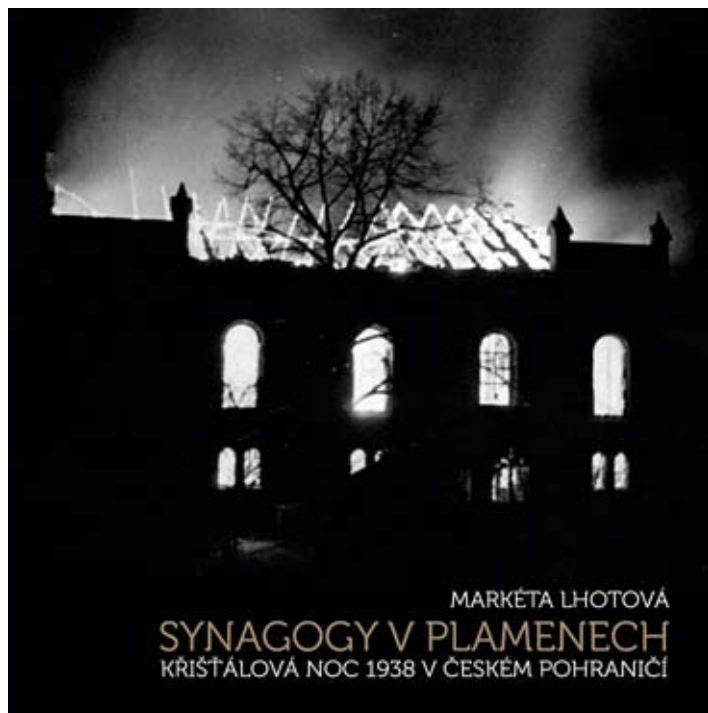

23

...í sál | 3 Pod fóliemi ukrytý lustr v muzejní knihovně | 4 Malířský mistr Jaroslav Patočka při výmalbě knihovny | 5 Rajská zahrádka před zahájením staveb-
cí důkladně zabalit | 8 Stěhování obrazu „Oslavení sv. Jana Nepomuckého“ | 9 Gabriela Leugnerová při modernizaci přírodovědné expozice | 10 Zabalená
em | 13 Pavel Bříza, Lubor Lacina, Jiří Křížek a Ivan Rous při stěhování pianol ve sloupové síni | 14 Vynášení zeminy z rajské zahrádky | 15 Veškerý ma-
a sundává lustr v ředitelně před výmalbou a renovací podlahy | 18 Noční klid v muzeu | 19 Lubor Lacina při stěhování pianol ve sloupové síni | 20 Původní
o výstavního sálu nahradí zrestaurované původní lampy | 23 Bohunka Krámská a Roman Machek balí tkalcovský stav v historické expozici ■

Nové publikace SM

Anna Baldová – Jiří Sloup

V prvních dnech letošního jara jsme rozšířili nabídku publikací na našem webu, kde nyní kromě starších knih naleznete (a můžete si objednat) i naše nejnovější vydavatelské počiny – publikaci ke 140. výročí muzea *Půvab květů historie* (200 Kč) a knihu PhDr. Markéty Lhotové *Synagogy v plamenech* (170 Kč).

O vydání reprezentativního katalogu jsme informovali již v předchozím čísle, nyní si vám dovoluujeme představit monografii *Synagogy v plamenech*. Tato publikace, vydaná u příležitosti stejnojmenné výstavy, přibližuje osudy židovských komunit na území připojeném k Říši v říjnu roku 1938 a osvětluje okolnosti jejich zániku. Hlavní pozornost

autorka věnovala událostem vztahujícím se k tzv. křišťálové noci: požárům synagog, ničení hřbitovů a vyhánění Židů z pohraničních území do českého vnitrozemí ve dnech 9.–11. listopadu 1938. Texty doplňuje řada dobových fotografií a dokumentů.

Kromě těchto knih jsme na počátku roku vydali společný dvojjazyčný přehled výstav *Severočeského muzea, Brány Trojzemí, Oblastní galerie Liberec a Městských muzeí v Žitavě* na rok 2014. Tento program, který je zdarma k dispozici v tištěné i elektronické podobě, vznikl s finančním přispěním Evropského fondu pro regionální rozvoj – FMP Cíl 3 2007–2013 prostřednictvím Euroregionu Nisa. ■

Vítání ptačího zpěvu 2014

Martin Pudíl, ornitolog SM

Během víkendu 3.–4. května 2014 proběhne další ročník Vítání ptačího zpěvu, celosvětové akce pro celou rodinu zaměřené na pozorování zpívajících ptáků. Přijďte a vezměte s sebou své děti, přátele i dobrou náladu, odnesete si nevšední zážitky i trochu poznání.

Těšit se můžete na ornitologickou vycházku s výkladem o pozorovaných druzích, ukázky odchytů a kroužkování ptáků, povídání o jejich životě, večerní vycházku za hlasy lesa, ranní probouzení s ptačím zpěvem či na hry pro děti i dospělé.

Sraz účastníků bude 3. května 2014 v 17 hodin, případně 4. května 2014 v časných ranních hodinách na louce u vodárny v Křižanech (50°44'23.212"N, 14°56'20.514"E), kde vybudujeme dočasné tábořiště. Předpokládáný konec akce je 4. května 2014 cca v 10 až 11 hodin. Doporučujeme pevnější obuv odolnou proti vlhkosti, dle počasí teplejší oblečení, případně deštník nebo pláštěnku. Vlastní dalekohledy jsou vítány. Přespávající potřebují také vlastní stany, karimatky na sezení, jídlo (i k ohni), hrnek na čaj (kávu), čelovky nebo baterky.

Doprava je možná autobusem (jezdí tudy i náhradní vlaková doprava Liberec – Jablonné v Podještědí). Vystoupíte na zastávce „Křižany – Horní ves“, poté půjdete chvilku po silnici směr Ještěd a vpravo před prvním domem se vydáte po žluté turistické značce až k vodárně, za ní odbočíte doleva

na louku, kde již uvidíte stany. Parkování je možné v omezené míře na točně autobusu, popřípadě je k dispozici několik míst u vodárny (u tábořiště). Případné dotazy na tel. 485 246 150, 734 755 791 nebo na e-mailové adrese martin.pudil@muzeumlb.cz.

Akci pořádají: Česká společnost ornitologická, Správa Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory, Správa Chráněné krajinné oblasti Lužické hory, Severočeské muzeum v Liberci, Občanské sdružení přátel Lužických hor a Dair o.p.s. ■

Červenka obecná patří při „Vítáních“ k často chyceným a oblíbeným druhům

Bakalaureáty 2014 – v muzeu již podvacáté

Oldřich Palata, kurátor výstavy

VÝSTAVA

V roce 1992 otevřela tehdejší Vysoká škola strojní a textilní v Liberci nový bakalářský obor technicko-výtvarného rázu zaměřený na bytové a oděvní návrhářství. Byl to na svou dobu ojedinělý a nesmírně progresivní počin – nejen z pohledu liberecké textilní fakulty, ale i v rámci příležitosti k vysokoškolskému studiu v celé Československé republice.

Od té doby se leccos změnilo. Vysoká škola strojní a textilní se transformovala na Technickou univerzitu v Liberci s řadou dalších fakult, studijní obor textilního a oděvního návrhářství přešel do gesce nově ustavené Katedry designu a rozrostl se na detašovaném pracovišti v Jablonci nad Nisou o obory šperku a skla, studentské práce získaly prostřednictvím nejrůznějších soutěží a přehlídek doma i v zahraničí mnohá uznání, která přináší liberecké Technické univerzitě rovněž v této oblasti zasloužený respekt.

Významný podíl na tom všem měla pochopitelně celá řada pedagogů, kteří větší či menší mírou svého zaujetí a osobního nasazení přispěli v průběhu let k úspěšnému rozvoji netradičního studijního oboru.

V této řadě si bezesporu zaslouží připomenutí především dvě jména vedoucích osobností stojících od počátku u zásadního formování skladby tohoto specifického studia. Doc. akad. mal. Svatoslav Krotký zastává nesnadnou funkci garanta výtvarných ambicí studia na technicky orientované fakultě a Ing. Renata Štorová, CSc., hledá z titulu vedoucí katedry trpělivě dlouhá léta kompromisy mezi „inženýrskou“ tradicí Technické univerzity a přílišnými uměleckými výboji „avantgardních“ konceptů. Naštěstí si obě strany natolik rozumějí, že i při některých zdánlivě

nepřekonatelných rozporech směřují studia v mnoha případech ke skvělým výsledkům.

Ostatně každoročně se o tom mohou přesvědčit také návštěvníci Severočeského muzea v Liberci. Také tato instituce se totiž zprostředkovaně podílí na průběhu studia již od samého počátku v roce 1992. Od té doby – a to platí do současnosti – absolvují studenti některé přednášky s konkrétními ukázkami z dějin evropského umění ve stálé uměleckohistorické expozici Severočeského muzea v Liberci. Odborné rady muzejních pracovníků, konkrétní exponáty a depozitárně uložené sbírkové předměty nabídl mnohokrát studentům inspiraci nebo poučení pro

vlastní tvůrčí činnost a teoretickou práci.

Od prvního absolventského ročníku v roce 1995 probíhají každoročně ve velkém muzejním sále výstavy závěrečných bakalářských prací doprovázené módní přehlídkou. Tato akce představuje bohatě navštěvovanou uměleckou a společenskou událost. A potvrzuje víc než přesvědčivě, že muzeum může být za určitých okolností nejenom shromaždištěm historických pokladů minulosti, ale rovněž inspirativním místem velice aktuálního mladého dění.

Letošní výstava je tak trochu jubilejní – bude totiž dvacátá v pořadí. Na osmnácti z nich se představily závěrečné bakalářské práce,

jedna (v roce 2000 pod názvem Pro změnu my) prezentovala výtvarná díla pedagogů Katedry designu. Výstava Bakalaureáty 2014 je vcelku tradičně zaměřena na studentské oděvy, bytové textilie, tapisérie, prostorové objekty, šperky, sklo ad. a její samozřejmě součástí bude i módní přehlídka.

Tentokrát je však celá tato akce spojena s několika novinkami. Především byla zahrnuta do mezinárodního projektu Design a technika podpořeného z prostředků Česko-německého fondu budoucnosti. Hlavními partnery společného programu jsou Technická univerzita v Liberci a Hochschule Zittau/Görlitz.

V Severočeském muzeu v Liberci budou v rámci tohoto projektu představeny také nejúspěšnější práce absolventů německé vysoké školy a v den vernisáže panelová výstava věnovaná nejnovějším výsledkům vědeckých aktivit z oblasti textilu, oděvního designu a nových technologických poznatků.

Letos poprvé proběhne státní závěrečné zkoušky studentů Katedry designu včetně obhajob bakalářských prací přímo v Severočeském muzeu. Také módní přehlídka, která dosud vždy probíhala pouze v den vernisáže, se dočká v rámci Krajských slavností reprízy ještě v předvečer zakončení výstavy.

Vernisáž letošního ročníku výstavy Bakalaureáty spolu s módní přehlídkou se uskuteční v Severočeském muzeu v Liberci ve čtvrtek 22. května 2014 v 16:00 hodin, repríza módní přehlídky proběhne v sobotu 14. června 2014 v 17:00 hodin. Výstava bude v Severočeském muzeu v Liberci ke zhlédnutí od 22. května do 15. června 2014. ■

Z módní přehlídky studentů Katedry designu v Severočeském muzeu v roce 2013

Splátka dluhu po 70 letech: vydání ztraceného soupisu frýdlantských památek

Jiří Krížek

NOVÉ KNIHY

O Vánocích roku 1943 po deseti-leté práci dokončil Karl Friedrich Kühn, toho času univerzitní profesor a přednosta památkového úřadu v Brně, rukopis Soupisu uměleckých a historických památek politického okresu Frýdlant.

Jméno tohoto autora není dnešním historikům a znalcům památek úplně neznámé. Třeba Kühnův soupis památek okresu Liberec z roku 1934 patří v uměleko-historické topografii k tomu nejlepšímu, co u nás bylo vydáno. Přes nařízené úspory svítla v pátém roce vál-

ky naděje, že knihu o Frýdlantsku podpoří Německá akademie věd v Praze, brněnské nakladatelství Rudolfa M. Rohra však odevzdaný rukopis nikdy nevydalo.

Další osudy Karla Friedricha Kühna jsou stejně nejasné jako osudy jeho posledního díla. Během pražského povstání byl 8. května 1945 za blíže nejasných okolností zastřelen a jeho písemná pozůstalost zůstala dílem na brněnské univerzitě a dílem na brněnském památkovém ústavu, kde jsme v roce 2007 při pátrání po frýdlantském soupise našli jen prázdný šanon.

Při náhodné debatě nás kolega Jan Mohr navedl na pozůstalost Zdeňka Wirtha, která je uložena v Ústavu dějin umění Akademie věd ČR. Náš prvotní dotaz se nesetkal s úspěchem, ale opakovaná kontrola lístkového katalogu knihovny prozradila jakousi blíže neznámou Kühnovu knihu, kterou se díky signatuře podařilo dohledat. K údivu všech se pod pětisvazkovým titulem objevil dlouho hledaný frýdlantský soupis v podobě dobové fotokopie.

Jak a proč se sem soupis dostal, zůstane už asi navždy záhadou.

Díky nesmírné pečlivosti a svědomitosti Kristiny Uhlíkové, která se ujala náročné editace textu, vyšlo toto nedokončené Kühnovo dílo na konci minulého roku v nakladatelství Artefactum.

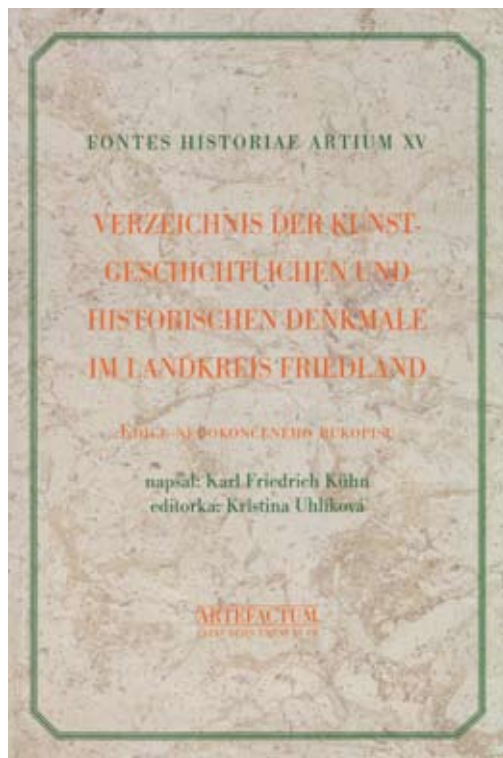
Na první nezastvený pohled laika se jedná o sucho-

párně popisný text v němčině, pro regionální historiky a památkáře se však zprístupňuje unikátní archivní pramen, který zachytil památkový fond Frýdlantska krátce před jeho poválečnou devastací. Zachycením zmizelých památek se kniha stává primárním, bohužel až příliš často jediným historickým pramenem. Publikaci uvádí text editorky o vydávání německých soupisů památek v českých zemích od konce 19. století do roku 1945, stručný medailon K. F. Kühna od Jaroslava Zemana a dobové i současné fo-

tografie památek z archivů Ústavu dějin umění AV ČR a Národního památkového ústavu.

Frýdlantsku se touto knihou splácí jeden z mnoha dluhů, které nám stále brání v dostatečném poznání tohoto jedinečně krásného kraje. ■

KÜHN, K. F., Kristina UHLÍKOVÁ (ed.) *Verzeichnis der kunstgeschichtlichen und historischen Denkmale im Landkreis Friedland*. Praha: Artefactum, 2013, 352 s. ISBN 978-80-86890-59-3

Jak zloději obohatili výstavu o pašerácích

Jiří Krížek

VÝSTAVA

V neděli 23. března se otevřela v Hrádku nad Nisou výstava s názvem Celníci a pašeráci. Společný projekt Brány Trojzemí a Městských muzeí v Žitavě vypráví o minulosti státní hranice z pohledů celních ochránců a jejich pašeráckých protivníků, kteří po svém způsobu naplňovali teorii o neviditelné ruce trhu. Návštěvník se tu může přesvědčit, že v minulosti stejně jako dnes se přes českou a německou hranici čile pašovalo žádané zboží, jen úsměvnou nostalgii po „dederonských“ košilích nebo záclonách aktuálně vystřídal drogy a cigarety.

Severočeské muzeum zapůjčilo na tuto výstavu dva zajímavé předměty z našich sbírek, které fyzicky vymezovaly hranice našeho státu a jeho pravomoc. Prvním exponátem je smaltovaná oválná cedule,

kteřá v německém a českém jazyce oznamovala cestujícím v dobách první republiky, že se nachází v prostoru „celniště“, tj. tam, kde probíhalo vycelení přepravovaného zboží. Exponát, stojící původně na celnici v Novém Městě pod Smrkem, ještě doplňoval dřevěný sloupek v národních barvách, jehož torzo se rovněž nalézá v muzejních sbírkách.

Druhý zapůjčený exponát se dostal do muzea teprve nedávno. Při terénních úpravách u libereckých služeben Policie ČR v Pastýřské ulici v roce 2012 nás kolega z libereckého památkového ústavu upozornil na dva československé hraniční kameny, které zde nepovšimnuty ležely desítky let. Bohužel podrobnosti, jak a kdy se sem tyto symboly naší státnosti dostaly, se už asi nedozvíme. Vzhledem k povaze předmětů se však evidentně jed-

Ukradené hraniční kameny v Pastýřské ulici v Liberci (foto M. Ouhrabka, 2012)

nalo o nelegálně získaný majetek, protože manipulace s hraničními kameny je od středověku do dnešní doby stále trestná. Na rozdíl od ztráty hrdla v době Bibrštejnů dnes nenechavce čeká podstatně mírnější trest s horní sazbou dvou let odnětí svobody.

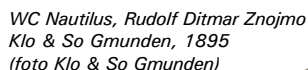
Touha po získání zajímavého artefaktu je i přesto silnější než rozum, takže asi nejsem sám, kdo při toulkách přírodou našel po historických hraničních jen smutně

prázdnou jámu. Svévoleným přemístěním, v horším případě krádeží těchto geodetických značek navíc často dochází k likvidaci významných technických památek, které mají i silný emotivní náboj. Nalezené hraničníky z Pastýřské ulice nám proto poslouží při podobných výstavách jako vyjádření toho, že Liberecký kraj je ve své podstatné části územím, kde se hranice státu měnily stejně dramaticky jako životní osudy zdejších obyvatel. ■

VÝSTAVA

VÝSTAVA

Kromě nádherných, někdy dokonce malovaných historických záchodů a mycích souprav bude ve speciální exteriérové instalaci (v tzv. rajské zahrádce) prezentován také nejnovější design umyvadel mladých českých autorů, které

Všechno je jinak...

Ivan Rous

EDITORIAL

Dvanácté číslo čtvrtletníku vychází v době, kdy je muzeum uzavřené pro veřejnost. Plánováno bylo zřízení výtahu a další stavební úpravy, vedle této investiční akce jsme chystali prakticky svépomocí zčásti obnovit fundus (výstavní mobiliář) a vybudovat novou historickou expozici. Nakonec vše dopadlo jinak.

Muzeum je od ledna zavřené, ale výběrové řízení se posunulo na duben. Nezbylo nám tedy nic jiného, než projekt nové expozice také posunout a čas uzavírky využít pro repasí některých, původně neplánovaných prostor. Až se muzeum v květnu znovu zčásti otevře, uvidí návštěvníci malý výstavní sál v novém hávu, pracuje se na novém grafickém výrazu muzea, zkoušíme výrobu vlastních vitrín a úpravy se dotknou mnoha dalších „detailů“.

Víme, že následující období bude z hlediska konkurence těžké. Supermoderní iQLANDIA či zrekonstruované lázně s Oblastní galerií jsou pro místní i přespolní velmi atraktivní... My ale přesto věříme, že si cestu najdete i k nám – do 140 let starého muzea. A nyní děláme všechno pro to, abyste své cesty nelitovali. ■

Výstavy Severočeského muzea v Liberci květen – prosinec 2014

Bakalaureáty 2014

22. květen 2014 – 15. červen 2014

Královské posezení (historické toalety)

22. květen 2014 – 28. září 2014

Velká válka 1914–1918

25. červen 2014 – 9. listopad 2014

Fotograf Rudolf Ginzel

8. říjen 2014 – 1. březen 2015

Půvab květů historie

26. listopad 2014 – 3. květen 2015

